

СЕКЦІЯ ХІХ. ФІЛОЛОГІЯ ТА ЖУРНАЛІСТИКА

ДО ПРОБЛЕМИ ВИСВІТЛЕННЯ ЖАНРОВО-СТИЛЬОВИХ АСПЕКТІВ У ТВОРЧОСТІ МАЙКА ЙОГАНСЕНА

Оксана Нідзельська

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Валерій Башманівський

кандидат філологічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Питання жанрово-стильових особливостей у творчій манері Майка Йогансена лишаються актуальними і в сучасному літературному просторі. Адже мистецькі вподобання автора, його спроба експериментувати з жанрами та стилями, вихід за рамки у використанні художніх методів, зокрема в ритмі та метриці поезій, художній грі з символічними образними системами, давали змогу письменнику створювати в уяві реципієнта ірреальну картину світу, де домінували взаємодія між автором і читачем, а сама література ставала об'єктом дослідження та гри.

Творчість Майка Йогансена в контексті жанрово-стильових особливостей досліджували науковці, серед яких М. Агеева, Н. Акулова, Д. Горбачов, Ю. Лавріненко, М. Мудрак, Є. Сверстюк, М. Сулима, Н. Філоненко, М. Шкандрій, Я. Цимбал та ін. У своїх студіях науковці наголошують на постаті автора як експериментатора періоду «Розстріляного відродження» в українській літературі, який у своїх творчих пошуках застосовує сюрреалістичний підхід, складний синтаксис та багатий світ образів, які охоплюють поезію, прозу та публіцистику. Зокрема, у творах «Книга літери» та «Подорож ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію» автор у сатиричному ключі наслідує художні стилі та вражає читача мовою, іронією та щирістю. У книзі «Подорожі філософа під кепом» письменник з гумором та оригінальністю репрезентує свої враження від різних поїздок. У творчому багажі письменника низка розповідей: від дивовижних пригод до реалістичних текстів про видобування корисних копалин. Майк Йогансен демонструє талант белетриста, публіциста, живописця та майстра репортажу. Художні твори письменника підтверджують авторську концепцію про те, що будь-які речі, події, образи мають висвітлюватися цікаво та захопливо.

Майк Йогансен репрезентував мистецтво, акцентуючи увагу на формалістичних ідеях, виділяючи важливість форми та техніки у творчості. Крім цього, він активно долучався до дослідження української мови та правопису, сприяючи створенню словника. Вагому роль у текстах письменника займає іронія, що виконує дві провідні функції: створення комічного ефекту та прихованої критики. Українська література 20-х років ХХ століття використовувала іронію для відтворення нових реалій та свободи думки. Твір Майка Йогансена «Подорож ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію» використовує іронію як мистецький засіб та гру, щоб відобразити протиріччя між реальністю та ідеалами. Герої роману є показово вигаданими, а справжнім героєм виступає

український степ, що репрезентує ідею безкінечності життєвого руху. Використовуючи риси іронічності, Майк Йогансен підкреслює особливості української етнопсихології та філософське бачення комунікативних процесів.

У комічних оповідях збірок «Солоні зайці» та «Луб'яне решето» Майк Йогансен експериментує, використовує каламбури, курйози та карикатури для підсилення комічних аспектів сюжетів. Особливо важливою є інтонація «чорного гумору», що дозволяла письменнику виражати сумнів у традиційних цінностях та заохочувати використання синтезу іронії та пародії. За словами Майка Йогансена, мистецтво породжує емоційну реакцію та роздуми, забезпечуючи насолоду, розвагу та сприяє різноплановим соціальним впливам. Автор рекомендує молодим письменникам удосконалити мистецькі вміння та підходити до мистецтва як до ремесла, де праця важливіша за внутрішню сутність.

Мистецькі пошуки Майка Йогансена наповнені рисами «романтики вітаїзму», що поєднала в собі деякі аспекти експресіонізму, символізму, неоромантизму, футуризму тощо. Домінантою авторських уподобань виступає творче бачення літературної творчості, спрямованої на новаторство, експеримент та активне несприйняття традиційних норм. У книзі «Елементарні закони версифікації (віршування)» Майк Йогансен акцентує увагу на аспектах літератури та прози, обговорює питання авторської мови тощо. Авторські поради спрямовані до молодих літераторів, для яких Майк Йогансен зазначає, що мистецтво слова – це якісне володіння практичними навичками та технічними прийомами, розробленими літераторами минулого та сучасниками. Водночас Майк Йогансен наголошує, що важливо знати не лише теоретичні аспекти літератури, але й переживати та відчувати їх. Молодим авторам необхідно активно вчитися й розвиватися, бо саме це, на думку дослідника, сприяє створенню унікальних творів мистецтва.

Творчі пошуки Майка Йогансена засвідчують авторське бажання віднайти спільні риси між такими видами мистецтва, як малярство, музика, архітектура, кіно тощо. Цьому сприяло вміння візуалізувати образи та художнє мовлення. Майк Йогансен намагався використовувати в процесі роботи над творами таку рису гри, як засіб художнього вираження, спілкувався зі своїми читачами та заохочував їх до власної фантазії. Він також відзначався глибокою інтерактивністю у співвідношенні з читачем та вдосконалював художні техніки гри у своїх творах.

Отже, Майк Йогансен як представник періоду «Розстріляного відродження» зробив вагомий внесок у спадщину української літератури. Його творчі пошуки відзначаються новаторськими підходами, що репрезентували роль і вплив європейських авангардних течій на мистецький рух тієї пори.

Список використаних джерел:

1. Філоненко Н. Концепт мистецтва в рецепції М. Йогансена. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. пр. / відп. ред. І. В. Сабадош. Ужгород : Говерла, 2011. №15. С. 291–292.
2. Лобас Н. П. Карнавальна поетика та жанрові особливості міжвоєнної експериментальної прози Майка Йогансена та Вітольда Гомбровіча (на матеріалі романів «Пригоди Мак-Лейстона, Г.Руперта та інших» і «Фердидурке») : Автореф дис. .... канд. філол. наук: 10.01.05. ТНПУ ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2007. 204 с.
3. Цимбал Я. Творчість Майка Йогансена в контексті українського авангарду 20–30-х років: дис. . канд. філол. наук : 10.01.01. Київ., 2002. 195 с.
4. Денисенко В. Типи мовлення як засіб комічного у «Подорожі ученого доктора Леонардо» М. Йогансена. Літературознавчі обрії. Праці молодих учених України. К.: Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, 2002. Вип. 3. С.93–98.
5. Дивоовид : антологія української поезії ХХ століття / упорядкув. І. Лучука. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. 783 с. Бібліогр.: с. 731–758.